

Vår referens

Naturskyddsenheten
Johan Johnmark
040/044 - 25 25 54

Enligt sändlista

Fastställande av skötselplan för naturreservatet Hjällen i Hörbys kommun

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen fastställer att skötselplanen, daterad den 19 april 2012, för naturreservatet Hjällen i Hörbys kommun ska gälla tills vidare.

Redogörelse för ärendet

Länsstyrelsen har arbetat fram ett förslag till skötselplan för naturreservatet Hjällen i Hörbys kommun. Förslaget har remissbehandlats.

Skäl för beslut

Länsstyrelsen ska, med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd (1998:1252) enligt miljöbalken m.m, fastställa en skötselplan för ett naturreservats långsiktiga vård.

Detta beslut kan överklagas till Regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 2

Detta beslut har fattats av naturvårdsdirektör Paul-Eric Jönsson. I den slutliga handläggningen har även deltagit naturvårdshandläggare Johan Johnmark, föredragande.

Paul-Eric Jönsson

Johan Johnmark

Bilagor

1. Skötselplan för naturreservatet Hjällen
2. Hur man överklagar

511-8345-2012
1266-210

Skötselplan för naturreservatet Hjällen

HÖRBY KOMMUN
SKÅNE LÄN

www.lansstyrelsen.se/skane

Diarienummer: 511-8345-2012, 1266-210

Datum: 2012-04-19

Titel: Skötselplan för naturreservatet Hjällen, Hörby kommun, Skåne län

Utgiven av: Miljöavdelningen, Länsstyrelsen i Skåne län

Planförfattare: Johan Dahlberg och Helena Persson samt Johan Johnmark

Beställningsadress: Länsstyrelsen i Skåne län
Miljöavdelningen
205 15 Malmö
Tfn: 040-25 20 00
skane@lansstyrelsen.se

www.lansstyrelsen.se/skane

Copyright: Innehållet i detta dokument får gärna citeras eller refereras med uppgivande av källa.

Omslagsbild: Bokskog med död ved i naturreservatet Hjällen, 2011-05-10. Foto: Johan Johnmark

Tryck: Länsstyrelsen i Skåne län, 2012

Foto: Johan Dahlberg och Helena Persson

Innehållsförteckning

1. Syftet med naturreservatet	4
2. Beskrivning av området	4
2.1 Administrativa data	5
2.2 Historisk och nuvarande markanvändning	6
2.3 Översiktlig beskrivning av områdets bevarandevärden	8
2.3.1 Biologi	8
2.3.2 Geografi och geologi	9
2.3.3 Kulturmiljö	9
2.3.4 Allmänhet och friluftsliv	9
2.3.5 Inventeringar, underlagsmaterial m.m.	10
3. Översikt av planerad markanvändning och skötsel	10
3.1 Generella åtgärder	10
3.2 Planeringsområden	10
4. Mål och föreskrifter för planeringsområden	11
4.1 Planeringsområde NO – skog som i huvudsak lämnas orörd	11
4.2 Planeringsområde NS – skog med begränsad skötsel av träd- och buskskikt.....	13
4.3 Planeringsområde MO – myr som i huvudsak lämnas orörd	15
4.4 Planeringsområde MS – myr med begränsad skötsel	16
5. Friluftsliv och turism	17
5.1 Restriktioner	17
5.2 Information	17
5.3 Tillgänglighet, parkeringar	17
5.4 Vägar och leder	18
5.5 Renhållning och sanitära anordningar	18
5.6 Utmärkning av naturreservatets gräns	18
6. Jakt	18
7. Tillsyn	19
8. Dokumentation och uppföljning	19
8.1 Uppföljning av bevarandemål	19
8.2 Uppföljning av skötselåtgärder	19
8.3 Uppföljning av kostnader	19
9. Revidering av skötselplanen	19
10. Finansiering av förvaltning	19
11. Prioritering av föreslagna åtgärder	20
12. Källor	21
12.1 Litteratur	21
12.2 Kartor	21
13. Rödlistade arter	22
14. Utdrag ur fastighetsregistret	22

KARTBILAGOR

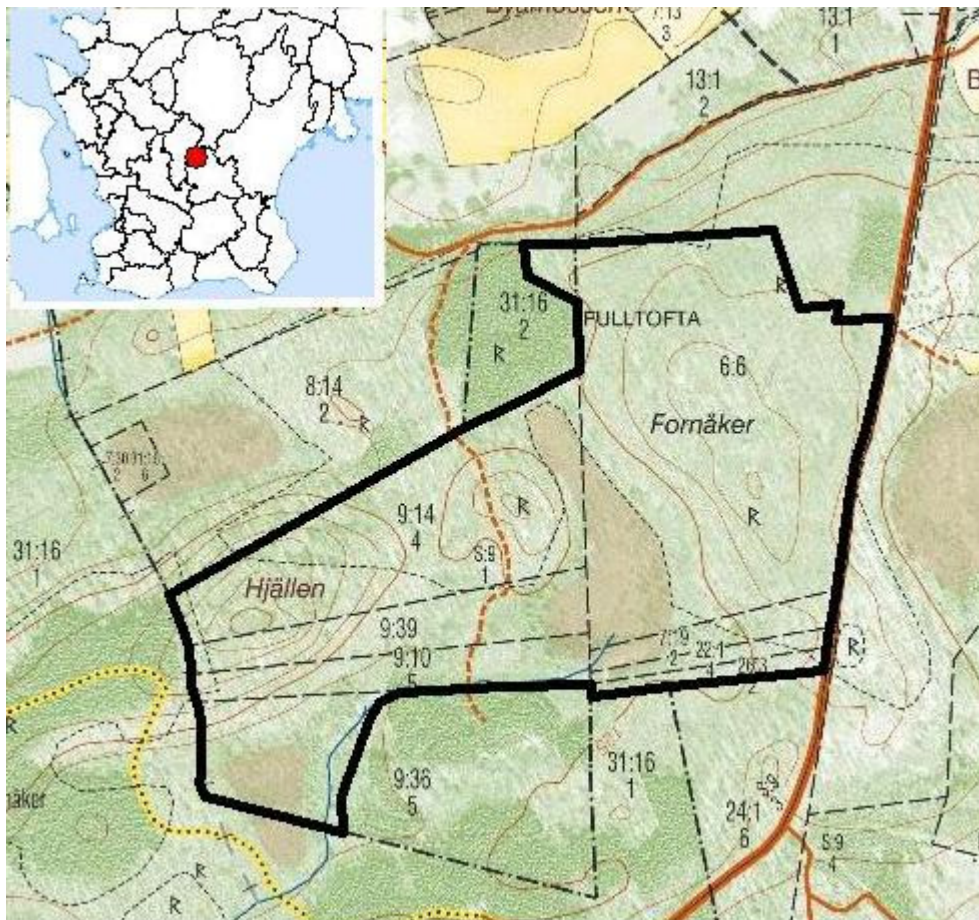
1. Terrängkarta, skala 1:50 000
2. Områdeskarta (Fastighetskartan), skala 1:10 000
3. Vegetationstyper, skala 1:5 000
- 4a. Skötselplanekarta, planeringsområden, skala 1:5 000
- 4b. Skötselplanekarta, anläggningar och anordningar, skala 1:6 000

1. Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bibehålla, utveckla och återskapa gammal ädellövskog med dess höga biologiska mångfald,
- bibehålla och utveckla områdets sumplövskogar och mosseområden,
- bibehålla områdets hydrologi,
- bidra till att i den kontinentala regionen upprätthålla och utveckla gynnsam bevarandestatus för förekommande arter och livsmiljöer enligt EU:s art- och habitatdirektiv,
- vårda förekommande äldre kulturhistoriska element som bl. a. stenmurar, odlings- och röjningsrösen,
- tillgodose allmänhetens intresse för att uppleva områdets natur samt informera besökarna om områdets karaktäristik, med dess skiftande natur, långa hävdhistoria och speciella kulturhistoria.

Syftet uppnås genom att området lämnas fritt från ekonomiskt skogsbruk och att därigenom en naturlig intern dynamik skapas. Lövved eller lövvirke får inte bortforslas från naturreservatet. För området främmande eller invasiva arter ska bekämpas. Ny kunskap om hotade och hänsynskrävande arter beaktas i den löpande skötseln av naturreservatet.

Figur 1. Naturreservatet Hjällen begränsas av mitten av svart, heldragen linje på fastighetskartan. Skala 1:10.000.

2. Beskrivning av området

2.1 Administrativa data

Namn	Hjällen
DOS id nr	1005826
Skyddsform	Naturreservat
Beslutsdatum	2012-04-19
Förvaltare	Länsstyrelsen i Skåne län
Län	Skåne
Kommun	Hörby
Församling	Hörby
Socken	Södra Rörum
Vegetationszon	Nemoral zonen (sydsvenska lövskogsregionen)
Naturgeografisk region	8. Nordöstkånes barrskogslandskap
Läge	Området är beläget ca 1 km sydväst om Södra Rörum
Kartblad	Topografiska kartan: 03DSV 02DNV Ekonomiska kartan: 3D0d (033 03) 2D9d (023 93)
Gränser	Området begränsas av mitten av svart, heldragen linje på kartbilaga 2.
Koordinater	X: 1365784 / Y: 6200413 (RT90 2,5 gon V)
Fastigheter	Fulltofta 31:16 (del av), Södra Rörum 6:6 (del av), Södra Rörum 7:19 (del av), Södra Rörum 9:10 (del av), Södra Rörum 9:14 (del av), Södra Rörum 9:36 (del av), Södra Rörum 9:39, Södra Rörum 22:1 (del av) och Södra Rörum 26:3 (del av) och marksamfällighet Södra Rörum S:9 (del av, väg)
Markägare	Enskilda, Samfällt, Stiftelser (Skånska Landskap och O D Krooks Donation M-län) och Staten (Naturvårdsverket)
Arealer	39 hektar land
Förvaltare	Länsstyrelsen i Skåne län
Planförfattare	Johan Dahlberg och Helena Persson samt Johan Johnmark

2.2 Historisk och nuvarande markanvändning

Äldre kartmaterial indikerar att lövträd har funnits i området under mycket lång tid. Träden har troligen stått glest under vissa tidsperioder, dels med tanke på att området har tillhört Södra Rörums inägomark (Johansson 2001), och dels med tanke på den fossila åkermark (RAÄ Södra Rörum 50:1) som finns i stora delar av naturreservatet. Det saknas dock mer detaljerad information om hur de nuvarande skogspartierna såg ut kring 1700- och 1800-talens skiften eller tidigare (Johansson 2001).

Stora delar av området har varit uppodlat under olika tidsperioder. Spår efter dessa tidigare uppodlade markavsnitt finns idag kvar i form av ett stort antal röjningsrösen, vilket har resulterat i att merparten av områdets norra del idag är klassat som fossil åkermark. Röjningsrösen är av både äldre och yngre typ. De äldre röjningsrösena är 4 till 8 meter i diameter samt 0,3 till 0,5 meter höga och härrör sannolikt från äldre järnåldern. Under denna period var åkerbruket ambulerande och enstaka, små ytor odlades upp samtidigt på olika platser. Dessa odlingar har inte haft någon nämnbar påverkan på dagens trädskikt och kontinuiteten av träd i området. De yngre röjningsrösena, vilka är 2 till 4 meter i diameter och 0,4 till 0,7 meter höga samt 4 till 8 meter i diameter och intill 1 meter höga, kan ha skapats under 1700- eller 1800-talen. Det kan också röra sig om äldre röjningsrösen som har blivit påbyggda under 1700- eller 1800-talen. Odlingar under denna period kan ha påverkat dagens trädskikt och kontinuiteten av träd i vissa delar av området. Det är troligt att även under denna period fanns träd på ängsmark eller på mark som inte utnyttjades för ängs- eller åkerbruk.

På Buhrmans karta från 1680-talet indikeras att det förekom såväl skog och öppna partier i området sydväst om Södra Rörum. Indikationer på att området har bestått av både trädbevuxen och mer öppen mark återkommer på enskifteskartan från 1820. Området bestod vid enna tidpunkt av en mosaik av trädbeklädda backar, mossar och kärr (Johansson 2001). I samband med enskiftet år 1820-1822 fick varje gård en del av utmarken norr om byn samt en eller flera delar av byns sydligaste inägor, vilka låg i närheten av naturreservatet. Dessa sydliga inägor betecknades som "Afrösningsjord och förut i storskifte delad skog". Begreppet 'afrösningsjord' avser marker som vid skiftet inte bedömdes som lämpliga att odla upp. Istället användes kärren och i viss mån även de trädbeklädda backarna troligen som äng (Johansson 2001), exempelvis genom slåtter och hamlingstäkt. Den trädbevuxna marken bör ha varit gles med buskar och hamlade träd.

Den skånska rekognosceringskartan, från 1812-1820, stärker denna tes. På denna karta förekommer den kvarvarande kärrmark om än mer igenvuxen, liksom högre belägen mark med ett till synes glest träd- och buskskikt. Markerna kan även under en begränsad period runt 1820-talets enskifte ha använts som betesmark (Johansson 2001). På skifteskartan från 1842 benämns området som "den så kallade Skogsmarken på Inägorna till Södra Rörums Kyrkby" (Johansson 2001).

varit återhållsamma. Detta gäller det äldre skogsbeståndet på höjden intill landsvägen, skogen på bergsklacken Hjällens södra sluttning liksom en betydande andel av sumpskogarna. I området finns även mindre arealer med yngre löv- och granskog. Områdets våtmarker har delvis dikats vilket har påverkat deras hydrologi med en snabbare igenväxning som följd (Tabell 1).

Tabell 1. Arealer (ha) av nuvarande respektive planerad markanvändning.

Markanvändning	Nuvarande (ha)	Planerad (ha)
Gammal bok	20,1	23,4
Ung till medelålders bok	3,3	0
Triviallöv	8,6	8,4
Gran	0,1	0
Öppen mosse	0,3	0,7
Ej trädbevuxet kärr	0,2	0,1
Summa	32,6	32,6

2.3 Översiktlig beskrivning av områdets bevarandevärden

2.3.1 Biologi

Området utgörs till största delen av bokskog av ristyp med ett visst inslag av bl. a. ek. På bergsklackens sydvästra sluttning är marken rikare och bokskogen är av lågörttyp med inslag av harsyra och gulplister. Hjällens centrala delar hyser en mindre, svagt välvd mosse dominerad av vitmossor som rubinvitmossa och purpurvitmossa. Mossens kanter är trädbevuxna med framförallt björk. Mossen omges av ett lövskogsbeklätt kärr med klibbal och björk där exempelvis kärrbräken har påträffats (Tabell 2). Myrmarken, liksom resterande delar av naturreservatet, ligger i Rönne ås avrinningsområde (nummer 96, ”Rönne å”). Vattenavrinningen från den norra delen av myrmarken sker till avrinningsområdet ”mynningen i Östra Ringsjön” medan vattenavrinningen från den södra delen sker till avrinningsområdet ”utloppet av Östra Ringsjön”.

Stora delar av skogen, framförallt bokskogarna på bergsklackens sydsluttning och intill landsvägen liksom lövsumpskogens norra del, är ringa påverkad av ingrepp. Dessa äldre skogspartier hyser en hög förekomst av död ved i form av omkullfallna stammar, högstubbar och stående döda träd. Skogspartierna har även en varierad åldersstruktur där de äldsta träden sannolikt är över 150 år gamla. Förutom dessa gamla skogar, förekommer yngre lövsuccessioner och en liten granplanering.

Förekomsten av många äldre bokar och död ved i olika nedbrytningsstadier har skapat förutsättningar för flera växt- och djurarter som numera är hotade till sin existens på grund av bristen på lämpliga livsmiljöer. I området har flera kryptogamer påträffats som är rödlistade eller viktiga signalarter bl. a. stiftklotterlav (*Opegrapha vermicellifera*) (VU) och savlundlav (*Bacidia incompta*) (VU) lunglav, (*Lobaria pulmonaria*) (NT) och bokvårtlav (*Pyrenula nitida*) (NT). Totalt har 11 rödlistade lavar påträffats. De gamla och delvis murknade och tickbevuxna bokarna på bergsknallens södra sluttning hyser ett stort antal insektsarter varav 10 är upptagna på rödlistan (Gärdenfors red 2010). Till de mest sällsynta av dessa vedlevande insekter hör *Carphacis striatus*, *Eucnemis capucina* och *Platycis cosnardi*. Förkortningarna efter artnamnen hänvisar till vilken hotstatus respektive art har i Artdatabankens rödlista (2010). Gemensamt för dessa vedlevande insekter är att de har en relativt begränsad utbredning och indikerar olika ekologiska förhållanden, exempelvis att det finns en kontinuitet av död ved i området.

Två områden har pekats ut av Skogsstyrelsen som skogsområden med naturvärden. Vidare finns ytterligare två områden vilka har pekats ut av Skogsstyrelsen som nyckelbiotoper samt tre områden som har pekats ut som sumpskogar.

Tabell 2. Tabellen anger uppskattad areal i hektar av olika lövskogs- och vegetationstyper i Hjällen. Klassningen av lövskogstyper följer "Sydsvenska lövskogar" (Naturvårdsverket 2000) medan klassningen av barrskog följer "Vegetationstyper i Norden" (Nordiska ministerrådet 1998).

Lövskogs- eller vegetationstyp	Areal (ha)
Boskog av ristyp	20,0
Boskog av lågörttyp	3,2
Hyggesuccessioner av lövrik typ	0,2
Klibbalkärr	0,6
Planterade barrskogar	0,1
Sekundär lövskog, fuktiga typer	0,3
Sumpbjörkskog av ris-grästyp	7,7
Blåtåtelgräsmark-typ, sydvästlig variant	0,2
Ljung- <i>Sphagnum rubellum</i> -typ	0,3
Tuvull- <i>Sphagnum magellanicum</i> -typ	0,04
Summa	32,6

2.3.2 Geografi och geologi

Hjällen är beläget i Ringsjöbygdens nordöstra hörn omkring 1,5 kilometer sydväst om Södra Rörum i mellersta Skåne. Höjdskillnaderna i området varierar från drygt 115 m.ö.h. i norra delen till omkring 150 m.ö.h. på bergsklacken Hjällens topp i väster. Berggrunden som Hjällen vilar på består mestadels av finkornig gnejs, men ett stråk av diabas genomkorsar området från sydost mot nordväst. Jordarten utgörs till större delen av lerfri morän, men under den centrala mossen samt i sydväst finns torvområden. På bergsklacken i väster bryter urberget fram.

2.3.3 Kulturmiljö

Merparten av områdets norra del är idag klassat som fossil åkermark (RAÄ Södra Rörum 50:1). Denna åkermark består av ett stort antal röjningsrösen av både äldre och yngre typ. De äldre röjningsrösen är 4 till 8 meter i diameter samt 0,3 till 0,5 meter höga och härrör sannolikt från äldre järnåldern. De yngre röjningsrösen, vilka är 2 till 4 meter i diameter och 0,4 till 0,7 meter höga samt 4 till 8 meter i diameter och intill 1 meter höga, kan ha skapats under 1700- eller 1800-talen. Utöver röjningsrösen utgör ett flertal stenmurar, vilka löper genom skogen, värdefulla kulturhistoriska inslag.

2.3.4 Allmänhet och friluftsliv

Hjällen utnyttjas som utflyktsmål framförallt av de närboende. En mindre yta som kan användas till parkering finns intill landsvägen i sydost. Ett markerat stigsystem saknas, men den markerade Skåneleden löper strax utanför sydvästra delen av naturreservatet. Skåneleden går genom Fulltofta rekreationsområde i vilket Hjällen delvis ingår.

2.3.5 Inventeringar, underlagsmaterial m.m.

Skötselplanen bygger på flera olika underlag. Naturreservatet utgör en del av ett större område som är riksintresse för naturvård (objekt nummer M:N34g). Området ingår i länets naturvårdsplan som ett objekt med värdeklass 1 (objekt 2). Naturreservatet utgör även en del av värdetrakt nummer 6, Ringsjöbygden, i länets skogsstrategi från 2006.

År 1995 genomförde dåvarande Skogsvårdsstyrelsen en nyckelbiotopsinventering i området. År 1999 genomförde Naturcentrum AB en inventering av rödlistade lavar i Hjällen på uppdrag Hörby och Höörs kommuner. Länsstyrelsen utförde, i ett större område än det nuvarande naturreservatet, en markhistorisk utredning samt en vegetationskartering år 2001. Under 2002 genomförde Naturcentrum AB en inventering av vedlevande skalbaggar i området, återigen på uppdrag av Hörby och Höörs kommuner. År 2006 gjorde länsstyrelsen en översiktlig inventering och naturvärdesbedömning i Hjällen.

3. Översikt av planerad markanvändning och skötsel

3.1 Generella åtgärder

Skötseln av Hjällens skogar sker utifrån naturvårdsaspekter. De äldre skogspartierna lämnas i huvudsak orörda. I hela området gäller dock att röjning av yngre träd sker vid behov på och intill stenmurar och röjningsrösen för att hålla dessa fria från uppväxande träd. Granföryngring röjs bort vid behov till förmån för ädellövskog.

Skötseln av myrmarken innebär att det fördjupade vattendraget i sydväst eventuellt däms, lämpligen på angiven sträcka i kartbilaga 4b, efter att en hydroteknisk utredning har utförts (se vidare kap. 4.2 och 4.4). Mosseplanets öppna del håller på att växa igen och den öppna ytan utvidgas genom röjning av uppväxande träd och buskar. Hydrologin i naturreservatet får inte skadas på ett betydande sätt vid olika aktiviteter inom naturreservatet. Stenmurar och röjningsrösen får inte förändras eller påverkas av aktiviteter utanför eller inom naturreservatet.

Den del av träd som fallit ut från naturreservatet tillhör ägaren till den mark där denna del av trädet hamnat. Den del av träd som fallit in i naturreservatet lämnas kvar för att förmultna. Träd som fallit över stig/väg/parkering/stenmur/röjningsröse får flyttas åt sidan och läggas i samma del av naturreservatet för att förmultna.

3.2 Planeringsområden

Naturreservatet har delats in i fyra olika planeringsområden (se kartbilaga 4a "Skötselplanekarta"):

- NO - skog som i huvudsak lämnas orörd.
- NS - skog med begränsad skötsel i träd- och buskskikt.
- MO - myr som i huvudsak lämnas orörd.
- MS - myr med begränsad skötsel.

I vissa planeringsområden finns även delområden där vissa extraåtgärder krävs för att gynna områdets bevarandevärden.

4. Mål och föreskrifter för planeringsområden

4.1 Planeringsområde NO – skog som i huvudsak lämnas orörd

Tabell 3. Översikt över areal(ha) och dominerande trädslag för delområdena i planeringsområde NO.

Delområde	Nuvarande trädslag	Mål, trädslag	Areal (ha)
NO 1	Medelålders till gammal bok	Gammal bok	26,2
NO 2	Ungt till gammalt triviallöv	Gammalt triviallöv	6,7
NO 3	Gammal bok	Gammal bok	1,2
			Totalareal: ca 27,6 ha

Delområde NO 1 kännetecknas av mestadels äldre bokbestånd. Inslag av små ytor med yngre, enskiktad bokskog finns mellan höjden Hjällen och myrmarken medan medelålders, något skiktad bokskog finns i sydost vid landsvägen. I det förra området finns även ett mindre parti med äldre bokskog.

De äldre bokbestånden i delområde NO 1 utgörs till stor del av de bokbestånd som innehåller de högsta naturvärdena i Hjällen. Den gamla bokskogen på bergsklackens blockiga sydsluttning är flerskiktad och hyser förhållandevis mycket död ved. Förutom bok återfinns även avenbok och lönn i trädsiktet. Fältskiktet är tämligen rikt med inslag av bl. a. harsyra och gulplister. Detta gör att skogspartiet har klassats som bokskog av lågörttyp (SL 5) till skillnad från de övriga bokskogarna i naturreservatet som är av ristyp (SL 4). Sannolikt finns det en kontinuitet av gamla träd och död ved i sluttningen vilket har gett livsutrymme till ett stort antal sällsynta lavar och insekter. Bland lavarna märks lunglav *Lobaria pulmonaria* (NT) vilken är ett tecken på ren luft och på att andra, mer sällsynta arter kan påträffas. Till sådana arter hör exempelvis lavarna bokvårtlav *Pyrenula nitida* (NT), savlundlav *Bacidia incompta* (VU), stiftklotterlav *Opegrapha vermicellifera* (VU) och bokkantlav *Lecanora glabrata* (NT), mossorna platt fjädermossa *Neckera complanata* och stenporella *Porella cordaeana* samt de vedlevande insekterna *Carphaxis striatus* (VU), *Eucnemis capucina* (VU) och *Platycis cosnardi* (VU).

Den största ytan i delområde NO 1 består av en äldre bokskog i vilken de skogliga åtgärderna har varit återhållsamma under de senaste decennierna, vilket även är fallet i skogen på bergsklackens sydsluttning. Skogen är flerskiktad och innehåller rikligt med död lövved. Förutom bok finns ek, björk och gran i trädsiktet. I området finns många stenvägar och gamla röjningsrösen. Sällsynta lavar är bland annat rosa lundlav *Bacidia rosella* (NT) och tämligen rikliga förekomster av bokvårtlav *Pyrenula nitida* (NT). Bland de vedlevande insekterna kan nämnas gråbandad trägnagare *Anobium costatum* (NT).

Delområde NO 2 innehåller lövsumpskogar av varierande typ. Den stora lövsumpskogen runt det öppna mosseplanet domineras av medelålders till äldre björkskog av ris- och grästyp. Förutom björk återfinns även inslag av klibbal samt äldre ek i norr. I lövsumpskogen sydost om det öppna mosseplanet har klibbalen bildat socklar. I fält- och bottenskikt har bl. a. kärrbräken *Thelypteris palustris*, falsk vitmossa *Leucobryum glaucum* samt granvitmossa *Sphagnum girgensohnii* noterats. Torrträd, högstubbar och lågor finns det ganska gott om vilket bidrar till områdets tämligen höga naturvärde.

Den yngre till medelålders björkskogen av gräs- och ristyp söder om bergsknallen övergår i ett medelålders bestånd med klibbal i nordost. Sockelbildning har påbörjats i det senare området. Klibbal dominerar även i sumpskogspartiet längre mot sydost.

Delområde NO3 utgörs av ett naturvärdesobjekt samt en skyddszon väster om denna. Naturvärdesobjektet i sluttningen ner mot sumpskogen i öster utgörs av äldre bokskog av fattig ristyp. Luftfuktigheten i denna skogsremsa är hög, vilket gynnar de rödlistade lavarna bokvårtlav *Pyrenula nitida* (NT) och grynig lundlav *Bacidia biatorina* (NT). Båda dessa arter har observerats i detta smala skogsparti. I delområdet förekommer gamla röjningsrösen.

Bevarandemål

- För planeringsområdet gäller att utbredningen av naturskogslik skog dominerad av bok ska vara 27,9 ha.
- För planeringsområdet gäller att utbredningen av naturskogslik skog dominerad av björk eller klibbal ska vara 6,7 ha
- För planeringsområdet gäller att volymen död ved ska vara minst 20 m³/hektar.
- För planeringsområdet gäller att det ska finnas minst 3 skikt där var och ett av dessa ska skilja sig minst 1/3 i höjd från närmast högre skikt, samt hålla en minsta grundyta på 5 m²/ha.

Skötselåtgärder

- Genom skötselåtgärderna eftersträvas dominans av de trädslag som anges för respektive delområde i kolumnen "Mål, trädslag" i Tabell 3.
- Skogen lämnas i huvudsak orörd för utveckling genom intern beståndsdynamik.
- Granföryngring avlägsnas vid behov genom naturvårdsinriktad skötsel.
- Vid behov sker röjning på och intill stenmurar och röjningsrösen för att hålla dessa fria från uppväxande träd.
- Vid behov kan vidkroniga träd eventuellt frihuggas. Frihuggning ska i så fall ske genom att enstaka, yngre träd som växer in i eller nära trädens krona avverkas.
- Träd som fallit över stig/väg/stenmur/röjningsröse får flyttas åt sidan och läggas på annan plats i samma del av skogen för att förmultna.
- Vid skötselåtgärder i planeringsområdet gäller att tall- och lövvirke lämnas kvar inom naturreservatet medan granvirke kan avlägsnas från reservatet. Eventuella ringbarkade träd lämnas som blivande torrakor/torrträd. I övrigt gäller att död ved lämnas orörd där den står/faller eller läggs undan från stig/väg/parkering.

Stenmurar och röjningsrösen får inte förändras eller påverkas av aktiviteter i planeringsområdet. Hydrologin i naturreservatet får inte skadas på ett betydande sätt vid olika aktiviteter inom planeringsområdet.

4.2 Planeringsområde NS – skog med begränsad skötsel av träd- och buskskikt

Tabell 4. Översikt över areal och dominerande trädslag för delområdena i planeringsområde NS.

Delområde	Nuvarande trädslag	Mål, trädslag	Areal (ha)
NS 1	Medelålders bok	Gammal bok	0,9
NS 2	Ung till medelålders bok	Gammal bok	1,6
NS 3	Ungt till medelålders triviallövv	Gammalt triviallövv	1,4
NS 4	Ung gran	Gammalt triviallövv	0,1
			Totalareal: ca 4,1ha

Vid landsvägen i öster ligger det långsträckt, 15 meter breda, delområdet NS 1. Delområdet utgörs av medelålders, mestadels skiktad, bokskog på mager mark. I söder finns partier med yngre och delvis enskiktad bokskog.

Delområde NS 2 består av unga till medelålders, små bokbestånd uppdelade på tre delytor. Delytan sydväst om det öppna mosseplanet utgörs av ung till medelålders, något skiktad bokskog. Längst i öster mot landsvägen finns ett smalt skifte med ung till medelålders bokskog. Här växer asp, bok och lind i öppnare partier. I dessa ljusöppningar har en del låga örter etablerat sig vilket tyder på fläckvis, något rikare mark. Delytan norr om på bergsklacken Hjällens topp saknar till stor del äldre träd. Föryngringen av björk och bok är riklig. Vegetationen i delområdet är av fattig ristyp.

Delområde NS 3 består av två delytor. Intill bergsknallens östra sida finns en medelålders blandlövskog på fuktig mark med björk, al och ask och framförallt de två sistnämnda trädslagen föryngrar sig här. I buskskiktet växer brakved och videarter. Enstaka lågor av björk har noterats. I den större delytan söder om det öppna mosseplanet förekommer unga till medelålders björk- och klibbalskogar på fuktig till blöt mark. Andra trädslag i dessa björk- och alskogar är säl, bok och gran. I buskskiktet växer brakved. I fält- och bottenskikt påträffas bland annat blåbär och olika vitmossor. Från det öppna mosseplanet löper ett gammalt dike mot sydväst.

Delområde NS 4 utgörs av ung granskog.

Bevarandemål

- För planeringsområdet gäller att utbredningen av naturskogslik skog dominerad av bok ska vara 1,9 ha
- För planeringsområdet gäller att utbredningen av naturskogslik skog dominerad av björk eller klibbal ska vara 1,6 ha.
- För planeringsområdet gäller att volymen död ved ska vara minst 20 m³/hektar.
- För planeringsområdet gäller att det ska finnas minst 10 gamla överståndare per hektar.
- För planeringsområdet gäller att det ska finnas minst 3 skikt där var och ett av dessa ska skilja sig minst 1/3 i höjd från närmast högre skikt, samt hålla en minsta grundyta på 5 m²/ha.

Skötselåtgärder

- Genom skötsel- och restaureringsåtgärder eftersträvas dominans av de trädslag som anges för respektive delområde i kolumnen "Mål, trädslag" i Tabell 4.
- Skogen sköts genom en naturvårdsinriktad skötsel. Denna skötsel utförs vid behov dels för att påskynda utvecklingen av skogen mot ett naturskogslikt tillstånd och

dels för att efterlikna processerna i en naturskogslik skog. När ett naturskogslikt tillstånd har uppnåtts lämnas skogen i huvudsak orörd för utveckling med intern beståndsdynamik.

- Inom delområdena avlägsnas granföryngring vid behov genom naturvårdsinriktad skötsel.
- Stående och liggande död lövved kan skapas där det är lämpligt, både i solbelysta och mer skuggiga miljöer.
- Vid behov sker röjning på och intill stenmurar och röjningsrösen för att hålla dessa fria från uppväxande träd.
- Vid behov kan vidkroniga eller grova träd frihuggas. Frihuggning ska i så fall ske genom att enstaka, yngre träd som växer in i eller nära trädens krona avverkas. Detta görs för att förlänga livslängden hos dessa träd, skapa grova träd med vida kronor eller för att öka solbelysningen av stammar och grenar.
- Självföryngring av ädellövträd ska tillvaratas så långt det är möjligt. Uteblir självföryngringen, på grund av högt betestryck från viltstammen i området, kan hägn under etableringsfasen bli nödvändigt.
- Träd som fallit över stig/väg/parkering/stenmur/röjningsröse får flyttas åt sidan och läggas på annan plats i samma del av skogen för att förmultna.
- Vid skötsel- och restaureringsåtgärder i planeringsområdet gäller att tall- och lövvirke lämnas kvar inom reservatet medan granvirke kan avlägsnas från reservatet. Eventuella ringbarkade träd lämnas som blivande torrakor/torrträd. I övrigt gäller att död ved lämnas orörd där den står/faller eller läggs undan från stig/väg/parkering.
- Försvagade träd eller död ved i delområde NS 1 som riskerar att falla över länsvägen tas ner genom naturvårdsinriktad avverkning och läggs på lämplig plats inom reservatet. Delområdets bredd är 15 meter och naturreservatets gräns följer vägområdets yttergräns.

Restaureringsåtgärder

- Genom skötsel- och restaureringsåtgärderna eftersträvas dominans av de trädslag som anges för respektive delområde i kolumnen ”Mål, trädslag” i Tabell 4.
- Det gamla diket som går igenom NS 3 bör efter hydrologisk utredning, dämjas eller igenfyllas, vilket är en tillståndspliktig vattenverksamhet enligt 11 kap. 9§ Miljöbalken. Igenfyllnad av diket bör endast ske under förutsättning att ingen skada sker på allmänna eller enskilda intressen genom ändrade vattenförhållanden. Syftet med åtgärden är att bevara och återskapa öppen myrmark i delområdena MS och MO 1.
- Granen i delområde NS 4 avverkas och förs bort från naturreservatsområdet. Detta bör ske inom en tioårsperiod.
- Efter avlägsnandet av gran ska delområde NS 4 utvecklas mot björk- eller klibbalskog. Detta sker genom självföryngring eller stödplantering om nödvändigt. Vid behov kan också inhägnader användas för att skydda de unga träden från viltbete.
- Efter det att restaureringsåtgärderna har utförts övergår delområde NS 4 i NS 3.

Stenmurar och röjningsrösen får inte förändras eller påverkas av aktiviteter i planeringsområdet. Hydrologin i reservatet får inte skadas på ett betydande sätt vid olika aktiviteter inom planeringsområdet.

4.3 Planeringsområde MO – myr som i huvudsak lämnas orörd

Tabell 5. Översikt över areal markslag för delområdena i planeringsområde MO.

Delområde	Nuvarande markslag	Mål, markslag	Areal (ha)
MO 1	Laggekärr	Laggekärr	0,06
MO 2	Kärr	Gammalt triviallöv	0,4
			Totalareal: ca 0,5 ha

Det lilla laggekärret i delområde MO 1 är håller på att växa igen med ung klibbal och björk. Vegetationen i fältskiktet karaktäriseras av bladvass och blåtåtel. På flygbilder från 1947 syns att laggekärrets öppna yta var betydligt större jämfört med dagens bilder. Det avvattande diket nordväst om delområdet har troligen bidragit till den pågående igenväxningen.

Delområde MO 2 är en halvöppen, igenväxande våtmark med klibbal, björk och ask i trädskiktet samt videarter i buskskiktet. I fältskiktet växer bland annat ett gräs av släktet rör *Calamagrostis* sp. På flygbilder från år 1947 kan ett svagt dikessystem skönjas i området. Området var då bevuxet med ett glest träd- eller buskskikt. Det ovan nämnda diket passerar genom delområdets norra del och har troligen bidragit till den pågående igenväxningen.

Bevarandemål

- För planeringsområdet gäller att utbredningen av öppet laggekärr ska vara 0,06 ha.
- För planeringsområdet gäller att utbredningen av naturskogslik skog dominerad av björk eller klibbal ska vara 0,4 ha.

Skötselåtgärder

- Genom skötselåtgärderna eftersträvas det markslag som anges för respektive delområde i kolumnen ”Mål, markslag” i Tabell 5.
- Granföryngring avlägsnas vid behov genom naturvårdsinriktad skötsel. Detta bör ske första gången inom en tioårsperiod.
- Vid behov sker röjning på och intill eventuella stenmurar för att hålla dessa fria från uppväxande träd.
- Vid behov kan naturvårdsinriktad avverkning alternativt ringbarkning utföras i delområdena för att skapa flera trädskikt i delområde MO 2 eller motverka igenväxning i delområde MO 1.
- Vid skötselåtgärder i planeringsområdet gäller att tall- och lövvirke lämnas kvar inom naturreservatet medan granvirke får avlägsnas från naturreservatet. Eventuella ringbarkade träd lämnas som blivande torrakor/torrträd. I övrigt gäller att död ved lämnas orörd där den står/faller eller läggs undan från stig/väg/parkering.
- I övrigt lämnas delområdena MO 1 och MO 2 orörda och en lövsumpskog med huvudsakligen klibbal och björk kommer med tiden att växa upp i delområde MO 2. Förhoppningsvis kommer de unga träden i delområde MO 1 att dö vid en dämning av diket väster om laggekärret i delområde NS 3 (se planeringsområde MS).

Eventuella stenmurar får inte förändras eller påverkas av aktiviteter i planeringsområdet. Hydrologin i naturreservatet får inte skadas på ett betydande sätt vid olika aktiviteter inom planeringsområdet.

4.4 Planeringsområde MS – myr med begränsad skötsel

Tabell 6. Översikt över areal markslag för delområdena i planeringsområde MO.

Delområde	Nuvarande markslag	Mål, markslag	Areal (ha)
MS	Öppen och trädbevuxen mosse	Öppen mosse	0,7

Delområdet består av ett öppet mosseplan med igenväxningsvegetation i form av sumpbjörkskog i kanterna. Det öppna mosseplanet karaktäriseras av risvegetation med inslag av tuvor och höljor. I fält- och bottenskiktet växer exempelvis ljung *Calluna vulgaris*, tuvull *Eriophorum vaginatum*, praktvitmossa *Sphagnum magellanicum*, rubinvitmossa *Sphagnum rubellum*, rostvitmossa *Sphagnum fuscum* och flytvitmossa *Sphagnum cuspidatum*.

Zonen av sumpbjörkskog är omkring 15 meter bred runt det större mosseplanet. Kring de mindre, öppna mosseplanen i norr är zonen av sumpbjörkskog cirka 1 till 5 meter bred.

Mosseplanet ligger på en vattendelare. Mosseplanet avvattnas framförallt mot sydväst genom delavrinningsområdet "Utloppet av Östra Ringsjön", men även norrut genom delavrinningsområdet "Mynningen i Östra Ringsjön". Naturreservatet omfattas i sin helhet av huvudavrinningsområde nummer 96 ("Rönne å").

Genom att studera flygbilder från år 1947 kan man konstatera att mosseplanets öppna yta var betydligt större under denna tid. Igenväxningen har troligen påskyndats av det dike som avvattnar mosseplanet mot sydväst.

Bevarandemål

- För planeringsområdet gäller att utbredningen av öppet mosseplan ska vara 0,7 ha.

Skötselåtgärder

- Genom skötsel- och restaureringsåtgärderna eftersträvas det markslag (öppen mosse) som anges för delområdet i kolumnen "Mål, markslag", tabell 6.
- Granföryngring avlägsnas vid behov genom naturvårdsinriktad skötsel. Detta bör ske första gången inom en tioårsperiod.
- Vid behov sker naturvårdsinriktad avverkning av uppväxande träd i planeringsområdet för att hålla mosseplanet öppet. Vid en dämning av diket väster om laggkärret i delområde NS 3 (se restaureringsåtgärder) kommer troligtvis merparten träd i planeringsområdet att självdö.
- Vid skötsel- och restaureringsåtgärder i planeringsområdet gäller att tall- och lövvirke lämnas kvar inom naturreservatet medan granvirke får avlägsnas från naturreservatet. Eventuella ringbarkade träd lämnas som blivande torrakor/torrträd. I övrigt gäller att död ved lämnas orörd där den står/faller eller läggs undan från stig/väg/parkering. Körskador får ej uppkomma.

Restaureringsåtgärder

- Genom skötsel- och restaureringsåtgärderna eftersträvas det markslag (öppen mosse) som anges för delområdet i kolumnen "Mål, markslag" i Tabell 6.
- Sumpbjörkskogen i planeringsområdet avlägsnas genom naturvårdsinriktad avverkning eller ringbarkning för att återskapa öppen myrmark. Zonen av sumpbjörkskog är omkring 15 meter bred runt det större mosseplanet. Kring de mindre, öppna mosseplanen i norr är zonen av sumpbjörkskog cirka 1 till 5 meter bred. Detta sker inom en tioårsperiod.

- Det gamla diket som går igenom NS 3 bör efter hydrologisk utredning, dämas eller igenfyllas, vilket är en tillståndspliktig vattenverksamhet enligt 11 kap. 9§ Miljöbalken. Igenfyllnad av diket bör endast ske under förutsättning att ingen skada sker på allmänna eller enskilda intressen genom ändrade vattenförhållanden. Syftet med åtgärden är att bevara och återskapa öppen myrmark i delområdena MS och MO 1.

Hydrologin i naturreservatet får inte skadas på ett betydande sätt vid olika aktiviteter inom planeringsområdet.

5. Friluftsliv och turism

Hjällen utnyttjas för närvarande som utflyktsmål framförallt av de närboende. För besökare torde mosaiken av skog och myr liksom det kuperade landskapet vara tilltalande och omväxlande. Gammal, flerskiktad bokskog, liksom myrmark i nemoral zon, är bristvaror ur såväl upplevelsemässig som biologisk synvinkel. Miljöerna kan nås från länsvägen i öster, från markvägen väster om det öppna mosseplanet, samt från Fulltofta rekreatiomsområde i vilket Hjällen delvis ingår. Den markerade Skåneleden löper genom Fulltofta rekreatiomsområde strax utanför sydvästra delen av naturreservatet. Syftet med naturreservatet är dock i första hand att utveckla områdets biologiska värden.

Generellt gäller att miljövänligt material ska eftersträvas vid val av utrustning på eventuella anordningar och leder.

5.1 Restriktioner

Friluftslivet kan utvecklas med anpassning till områdets bevarandevärden men får inte medföra förstörelse eller slitage på de natur- och kulturmiljövärden som finns i naturreservatet.

5.2 Information

Ingen information om naturreservatets natur, geologiska och kulturhistoriska värden finns idag uppsatt i reservatet.

Bevarandemål:

- En informationsskylt ska finnas vid parkeringen i sydöstra delen av området.

Skötselåtgärder:

En informationsskylt med information om naturreservatet samt om gällande ordningsföreskrifter sätts upp vid parkeringen i sydöstra delen av området. Informationsskyltarna ses över årligen och repareras eller förnyas vid behov.

5.3 Tillgänglighet, parkeringar

Reservatet ligger omkring 1 kilometer sydväst om Södra Rörum i Hörby kommun. En länsväg (nr. (12)1335) passerar strax utanför naturreservatets östra sida vilket gör att området lätt nås med bil, dessutom leder en markväg in i naturreservatet väster om det öppna mosseplanet. Idag finns ingen parkeringsplats.

Bevarandemål:

- En bilparkering för 3 till 4 bilar ska finnas inom eller i anslutning till naturreservatet.

- En vägvisningsskylt ska finnas vid länsvägen.

Skötselåtgärder:

En bilparkering, P1, för 3 till 4 bilar anläggs, förslagsvis på plats enligt kartbilaga 4b. Träd som fallit över stig/väg/parkering får flyttas åt sidan och läggas på annan plats i samma del av skogen för att förmultna. Tillgänglighet till bilparkering behöver lösas med servitut. Länsstyrelsen står för underhåll av parkeringsplats. Denna nås från länsvägen öster om naturreservatet. En vägvisningsskylt anordnas i samråd med Trafikverket.

5.4 Vägar och leder

En markväg respektive marksamfällighet för väg (Södra Rörum S:9) genomkorsar naturreservatets västra del (se kartbilaga 4b). Det finns även en brukningsväg som leder till naturreservatet söderifrån vilken bitvis berör ovan nämnda markväg och marksamfällighet. Länsväg nr. (12)1335 passerar strax utanför naturreservatets östra gräns. I övrigt finns inga markerade stigar eller leder inom naturreservatet.

Bevarandemål:

- Befintliga vägar ska kunna nyttjas och underhållas utan att naturreservatet utgör något hinder för detta.

Skötselåtgärder:

På sikt (inom en tioårsperiod) kan anläggandet av ett lokalt ledsystem övervägas (se kartbilaga 4b) för att underlätta tillgängligheten. Anläggande av ledsystem sker i samråd med berörda markägare. Underhåll av eventuella leder, ledmarkeringar och spänger sker vid behov.

Befintliga vägar underhålls vid behov av berörda fastighetsägare. Försvagade träd eller död ved i delområde NS 2 som riskerar att falla över länsvägen tas ner genom naturvårdsinriktad avverkning. Detta görs enligt skötselåtgärder för planeringsområde NS. Träd som fallit över stig/väg/parkering får flyttas åt sidan och läggas på annan plats i samma del av skogen för att förmultna.

5.5 Renhållning och sanitära anordningar

Inom det föreslagna naturreservatet finns för närvarande inga renhållnings- eller sanitära anordningar för allmänheten. För närvarande bedöms det ej föreligga något behov av renhållnings- eller sanitära anordningar.

5.6 Utmärkning av naturreservatets gräns

Gränsutmärkning utförs enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och Naturvårdsverkets anvisningar så snart beslut om bildande av naturreservat har vunnit laga kraft. Gränsmarkeringar underhålls och förnyas vid behov. Miljövänligt material eftersträvas för gränsutmärkningsstolpar och skyltar.

6. Jakt

Jakt och fångst av vilt får utövas i naturreservatet i enlighet med jaktlagsstiftningens bestämmelser. Permanenta jaktorn får inte uppföras. Siktgator får inte skapas eller underhållas.

7. Tillsyn

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för naturreservatet.

8. Dokumentation och uppföljning

Valet av metoder är ännu inte bestämt och skötselplanen kommer i det avseendet att kompletteras.

8.1 Uppföljning av bevarandemål

Vart 10:e år:

Översyn av gränsmarkeringen.

Uppföljning av utvecklingen av ädellövskogen. Uppskattning av mängden död ved i antal m³.

Uppföljning av myrmarkens utveckling.

En gång per år:

Att skyltarna är hela och rena samt aktuella.

Att uppförda anläggningar inkl parkeringsplats uppfyller sitt syfte.

8.2 Uppföljning av skötselåtgärder

Uppsättning och underhåll av gränsmarkering och skyltar.

Vidtagna skötselåtgärder.

8.3 Uppföljning av kostnader

Förvaltaren ansvarar för detta.

9. Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare vad gäller i planen angivna mål och skötselåtgärder. De skötselåtgärder som anges i skötselplanen ska ses över om uppföljningen av kvalitetsmålen visar att en översyn är nödvändig eller i övrigt när det är påkallat.

10. Finansiering av förvaltning

Bekostas av respektive berörd markägare/arrendatorer/nyttjanderättsinnehavare:

- Underhåll av vägar som är upplåtna för allmän trafik.
- Drift och underhåll av nyttjanderätter (jakt m.m.).
- Underhåll av befintliga vägar.

Förvaltaren (Länsstyrelsen):

- Skötsel av skog och myr i enlighet med fastställd skötselplan.
- Uppsättning och underhåll av gränsutmärkning.
- Uppsättning och underhåll av informationsskyltar.
- Servitut för tillgång till bilparkering.
- Anordnande och underhåll av parkering.
- Eventuell anläggning och underhåll av eventuella leder, ledmarkeringar och spänger, m. m.
- Eventuell uppsättning och underhåll av stängsel till skydd mot skador ungskogar.

- Eventuell uppsättning av grindar, vägmärken eller andra anordningar som syftar till att förhindra otillåten fordonstrafik och parkering i naturreservatet.
- Uppföljning samt revidering av skötselplan.
- Vägvisningsskylt vid länsvägen.

11. Prioritering av föreslagna åtgärder

Åtgärd	När	Planeringsområde	Vem	Prioritet	Finansiering
Gränsutmärkning och skyltning	2011, därefter underhåll vid behov	Alla	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Vägvisningsskylt	2012	Länsvägen	Länsstyrelsen i samråd med Trafikverket	2	Vårdanslag
Anläggning av parkering	2012	NO	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Underhåll av parkering	Vid behov	NO	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Servitut för tillgång till parkering	2011	NO	Länsstyrelsen och fastighetsägare	1	Vårdanslag
Uppsättning av Informationsskylt	2011	NO	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Översyn av informationsskylt	Årligen	NO	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Underhåll av informationsskylt	Vid behov	NO	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Anläggande av eventuellt stigsystem	Inom 10 år	NO, NS	Länsstyrelsen i samråd med berörda fastighetsägare	2	Vårdanslag
Underhåll av eventuellt stigsystem	Vid behov	NO, NS	Länsstyrelsen	2	Vårdanslag
Anläggning av stängsel och grindar	Vid behov	NS	Länsstyrelsen	3	Länsstyrelsen
Underhåll av stängsel	Vid behov	NS	Länsstyrelsen	3	Vårdanslag
Underhåll av befintliga vägar	Vid behov	NO, NS	Berörda fastighetsägare	2	Berörda fastighetsägare
Stödplantering av träd	Vid behov	NS	Länsstyrelsen	3	Vårdanslag
Avlägsnande av gran	Vid behov	NO, NS, MO, MS	Länsstyrelsen	2	Vårdanslag
Avverkning av granplantering	Inom 10 år	NS	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Röjning på och intill stenmurar	Vid behov	NO, NS, MS	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Frihuggning av vidkroniga träd	Vid behov	NO, NS	Länsstyrelsen	2	Vårdanslag
Sidoläggande av träd som fallit över stig/led/väg	Vid behov	NO, NS	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Naturvårdsinriktad skötsel (avverkning/ringbarkning)	Vid behov	NS, MO	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Återskapande och underhåll av öppen myrmark genom avverkning/ringbarkning	Inom 10 år, därefter underhåll vid behov	MS	Länsstyrelsen	2	Vårdanslag
Hydroteknisk utredning	Inom 5 år	MS, MO, NS	Länsstyrelsen	2	Vårdanslag
Eventuell dämning av dike	Ev. inom 10 år, ses över vid behov	NS	Länsstyrelsen	2	Vårdanslag
Uppföljning och utvärdering av bevarandemål	Vart 10 år	Alla	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Uppföljning och utvärdering av skötsel	Årligen	Alla	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Uppföljning och utvärdering av kostnader	Årligen	Alla	Förvaltare enligt avtal	1	Vårdanslag
Ev. revidering av skötselplan	Vid behov		Länsstyrelsen	3	Vårdanslag

12. Källor

12.1 Litteratur

- Gärdenfors, U. 2010. Rödlistade arter i Sverige 2010. Artdatabanken, SLU.
- Johansson, A. 2001. Markhistorik och vegetationskartering kring Hjällen. Länsstyrelsen i Skåne, opublicerat.
- Länsstyrelsen i Malmöhus län. Naturvårdsprogram, Malmöhus län.
- Länsstyrelsen i Malmöhus län. 1993. Våtmarksinventering i Malmöhus län. Meddelande nr. 1993:4. Miljövårdsenheten, Länsstyrelsen Malmöhus län.
- Länsstyrelsen i Skåne. 2003. Närmare till naturen i Skåne, skydd av tätortsnära områden för friluftsliv och naturvård. Länsstyrelsen i Skåne, Skåne i utveckling 2003:60.
- Länsstyrelsen i Skåne. 2006. Strategi för formellt skydd i Skåne län. Länsstyrelsen i Skåne, Rapport 2006:14.
- Malmqvist, A. 1999. Rödlistade lavar i Hörby och Höörs kommuner. Hörby kommun och Höörs kommun.
- Malmqvist, A. 2002. Vedlevande skalbaggar i Hörby och Höörs kommuner. Hörby och Höörs kommuner.
- Naturvårdsverket. 2000. Sydsvenska lövskogar. Rapport 5081. Naturvårdsverket.
- Nordiska ministerrådet. 1998. Vegetationstyper i Norden. TemaNord 1998:510. Köpenhamn.

12.2 Kartor

- Ekonomisk karta, Malmöhus läns hushållningssällskap, 1917 (ritad 1914-1915).
- Fastighetskartan, 2008.
- Karta över Skåne, 1684 och 1687, Gerhard von Buhrman.
- Ortofoto flygbild 2004.
- Ortofoto flygbild 1947.
- Ringberg, B., 1986: Jordartskartan 3D Kristianstad SV, SGU serie Ae nr 78.
- Ringberg, B., 1986: Beskrivning till jordartskartan 3D Kristianstad SV, SGU serie Ae nr 78.
- Skånska rekognosceringskartan 1812-1820, Lantmäteriet och Krigsarkivet.
- Södra Rörums socken, laga delning 1782.
- Södra Rörums socken, enskifte 1820.
- Södra Rörums socken, laga skifte 1842.
- Wikman, H., & Sivhed U., 1987: Berggrundskartan 3D Kristianstad SV, SGU serie Af nr 155.
- Wikman, H., & Sivhed U., 1993: Beskrivning till berggrundskartan 3D Kristianstad SV, SGU serie Af nr 155.
- Övriga kartor och bakgrundskartor, Lantmäteriet. © Bakgrundskartor Lantmäteriet, dnr 106-2004/188

13. Rödlistade arter

Nedan förtecknas de rödlistade arter och arter förtecknade i EU:s habitatdirektiv (markerade med *) som noterats i Hjällen. Rödlistade arter anges med förkortning av hotklass enligt Artdatabankens rödlista från år 2010. Arter i kategorierna Kunskapsbrist (DD), Försvunnen (RE), Akut hotad (CR), Starkt hotad (EN), Sårbar (VU) och Missgynnad (NT) benämns rödlistade. De rödlistade arter som kategoriseras som endera Akut hotad (CR), Starkt hotad (EN) eller Sårbar (VU) benämns hotade. Totalt 28 rödlistade arter har hittats i området.

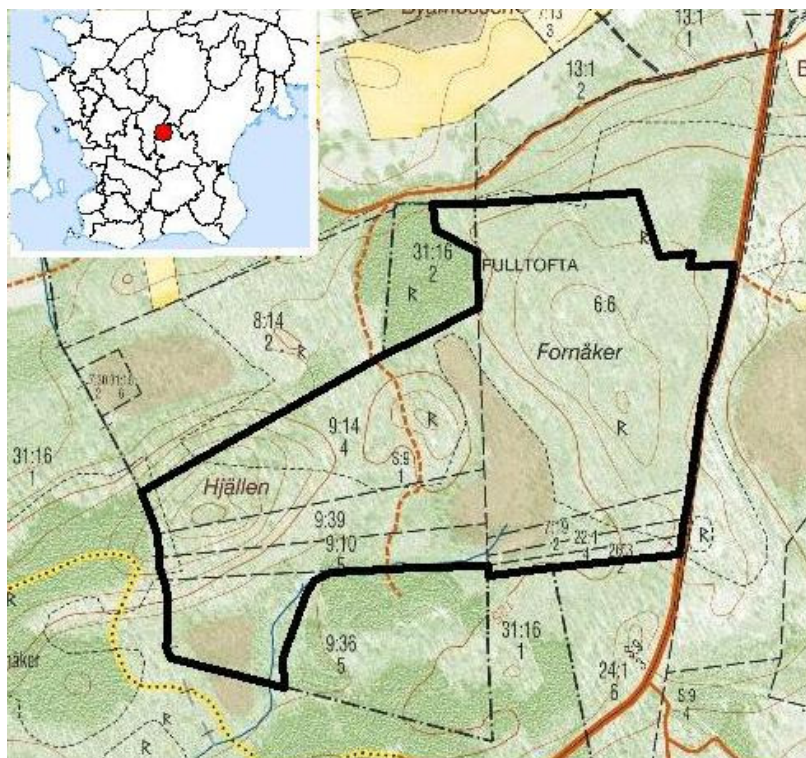
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori 2005	Senaste observation
Insekter			
<i>Anobium costatum</i>	gråbandad trägnagare	NT	2002*
<i>Carphacis striatus</i>		VU	2002*
<i>Eucnemis capucina</i>		VU	2002*
<i>Keroplatus tipuloides</i>	getinglik svampmygga	NT	2002*
<i>Mordellistena variegata</i>	gulhornad gaddbagge	NT	2002*
<i>Phloeophagus lignarius</i>		NT	2002*
<i>Phloiotrya rufipes</i>	svartbrun brunbagge	NT	2002*
<i>Platycis cosnardi</i>		VU	2002*
<i>Plectrophloeus nubigena</i>		NT	2002*
<i>Stephostethus alternans</i>		NT	2002*
Lavar			
<i>Bacidia incompta</i>	savlundlav	VU	1999*
<i>Bacidia rosella</i>	rosa lundlav	NT	1999*
<i>Bacidina phacodes</i>	liten lundlav	NT	1999*
<i>Biatorella monasteriensis</i>	klosterlav	NT	1999*
<i>Gyalecta flotowii</i>	blek kraterlav	NT	1999*
<i>Lecanora glabrata</i>	bokkantlav	NT	1999*
<i>Lobaria pulmonaria</i>	lunglav	NT	2009***
<i>Opegrapha ochrocheila</i>	orangepudrad klotterlav	NT	1999*
<i>Opegrapha vermicellifera</i>	stiftklotterlav	VU	2006**
<i>Pyrenula nitida</i>	bokvårtlav	NT	2009***
<i>Sclerophora peronella</i>	liten blekspik	NT	1999*
Svampar			
<i>Hericium coralloides</i>	koralltaggsvamp	NT	2006**
Övriga arter av intresse			
<i>Columba oenas</i>	Skogsduva	NT	2011****
<i>Ernoporicus fagi</i>	bokborre	NT	2002*
<i>Xyleborinus saxesenii</i>	brun vedborre	NT	2002*
<i>Bacidia biatorina</i>	grynig lundlav	NT	2009***
<i>Mycobilimbia pilularis</i>	stor knopplav	NT	1999*

- = Observation gjord av Andreas Malmqvist. ** = Observation gjord av Johan Dahlberg och Helena Persson. *** = Observation gjord av Johan Dahlberg **** = gjord av Johan Johnmark

Kartbilaga 1 Terrängkarta

Kartbilaga 2 Områdeskarta

Naturreseptatet begränsas av mitten av svart heldragen linje. Skala 1:10000

LÄNSSTYRELSEN
i Skåne län

KARTBILAGA 3 Vegetationstyper

Naturreseptatet Hjällen
Hörby kommun
Skåne län

Utdrag ur Ortofoto,
fotograferingsår 2004

Skala 1:5000

0 25 50 100 150 200
Meter

 Gräns för naturreseptat

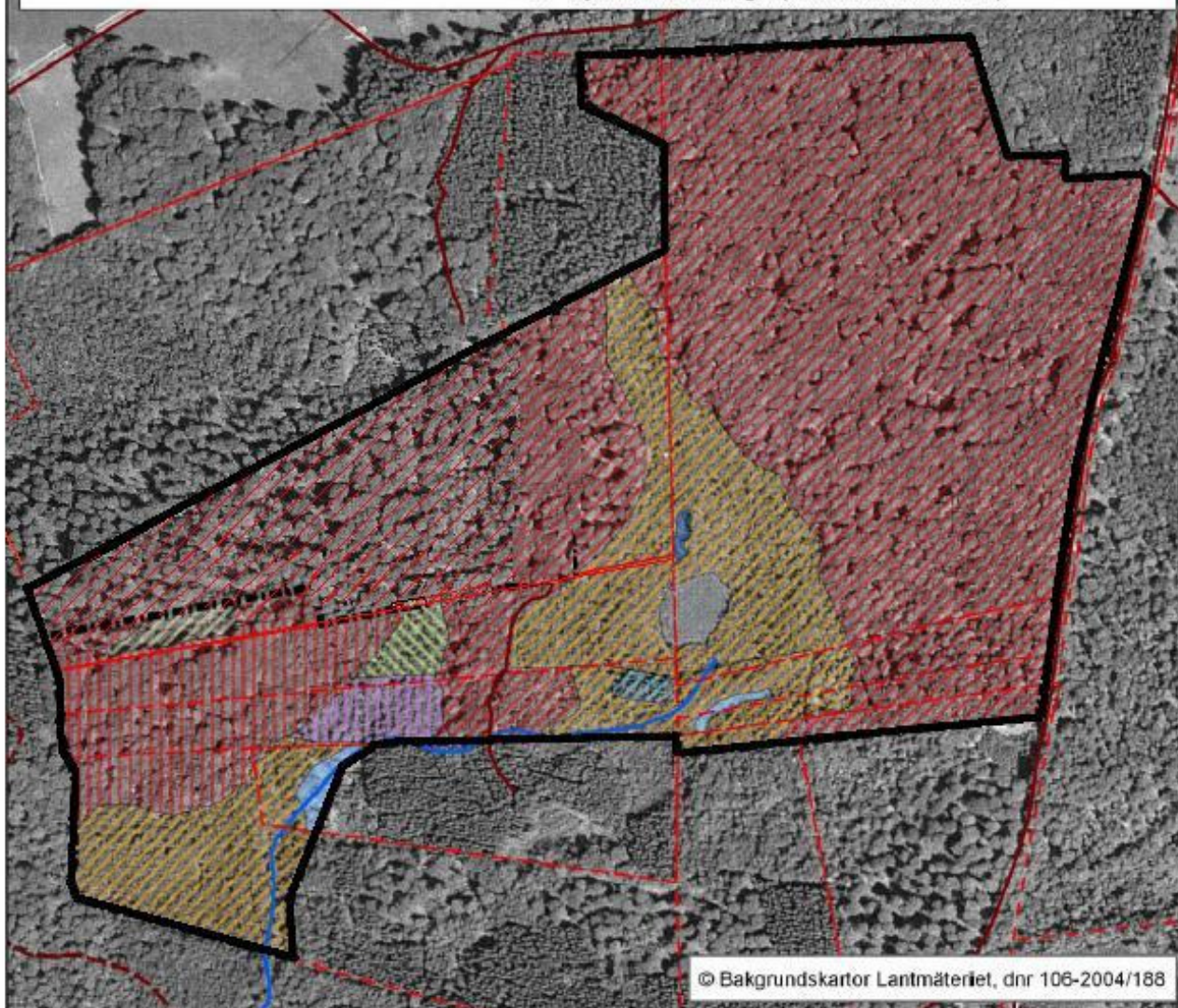

Vegetationstyper

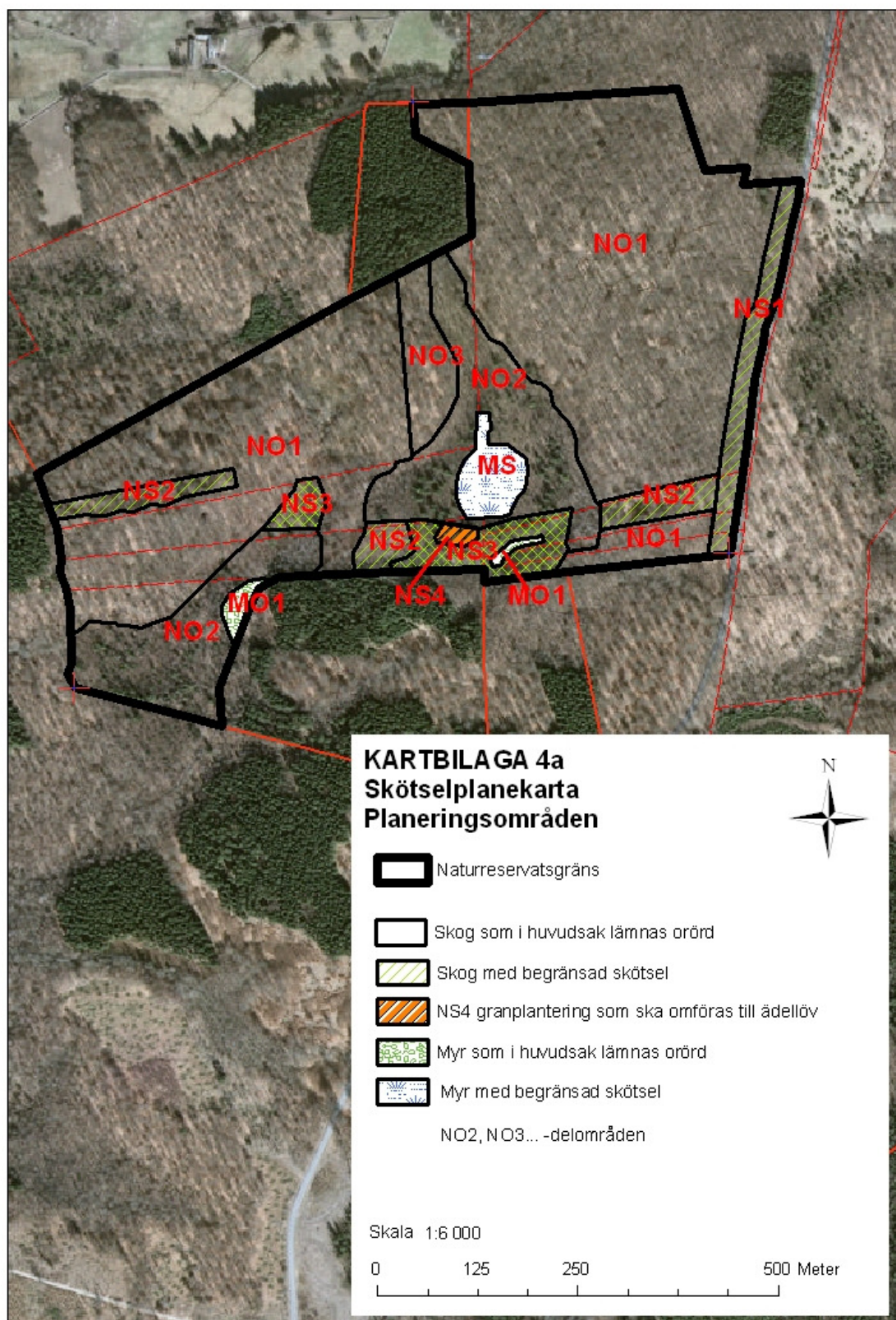
- SL 25 Sekundär lövskog, fuktiga typer
- SL 29 Hyggessuccssioner av lövrik typ
- SL 31 Klibbalkärr
- SL 4 Bokskog av ristyp
- SL 5 Bokskog av lågörtstyp
- ViN 2.1.3.1 Planterad barrskog
- ViN 2.2.1.6 Sumpbjörkskog av ris-gräs-typ
- ViN 3.1.2.4 Ljung-Sphagnum rubellum-typ
- ViN 3.1.3.2 Tuvull-Sphagnum magellanicum-typ
- ViN 5.4.3.3a Blåtåtelgräsmark-typ, sydvästlig variant (5.2.3.5a)

- Vägar
- Vandringsled
- Övriga vägar
- Vattendrag
- Fastighetsgränser

ViN - Vegetationstyper i Norden (Nordiska ministerrådet 1998)
SL - Sydsvenska lövskogar (Naturvårdsverket 2000)

© Bakgrundskartor Lantmäteriet, dnr 106-2004/188

LÄNSSTYRELSEN
i Skåne län

KARTBILAGA 4b
Skötselplanekarta,
anläggningar och anordningar

Naturreservatet Hjällen
Hörby kommun
Skåne län

Utdrag ur Ortofoto,
fotograferingsår 2004

Skala 1:6000

0 50 100 200 300 400
Meter

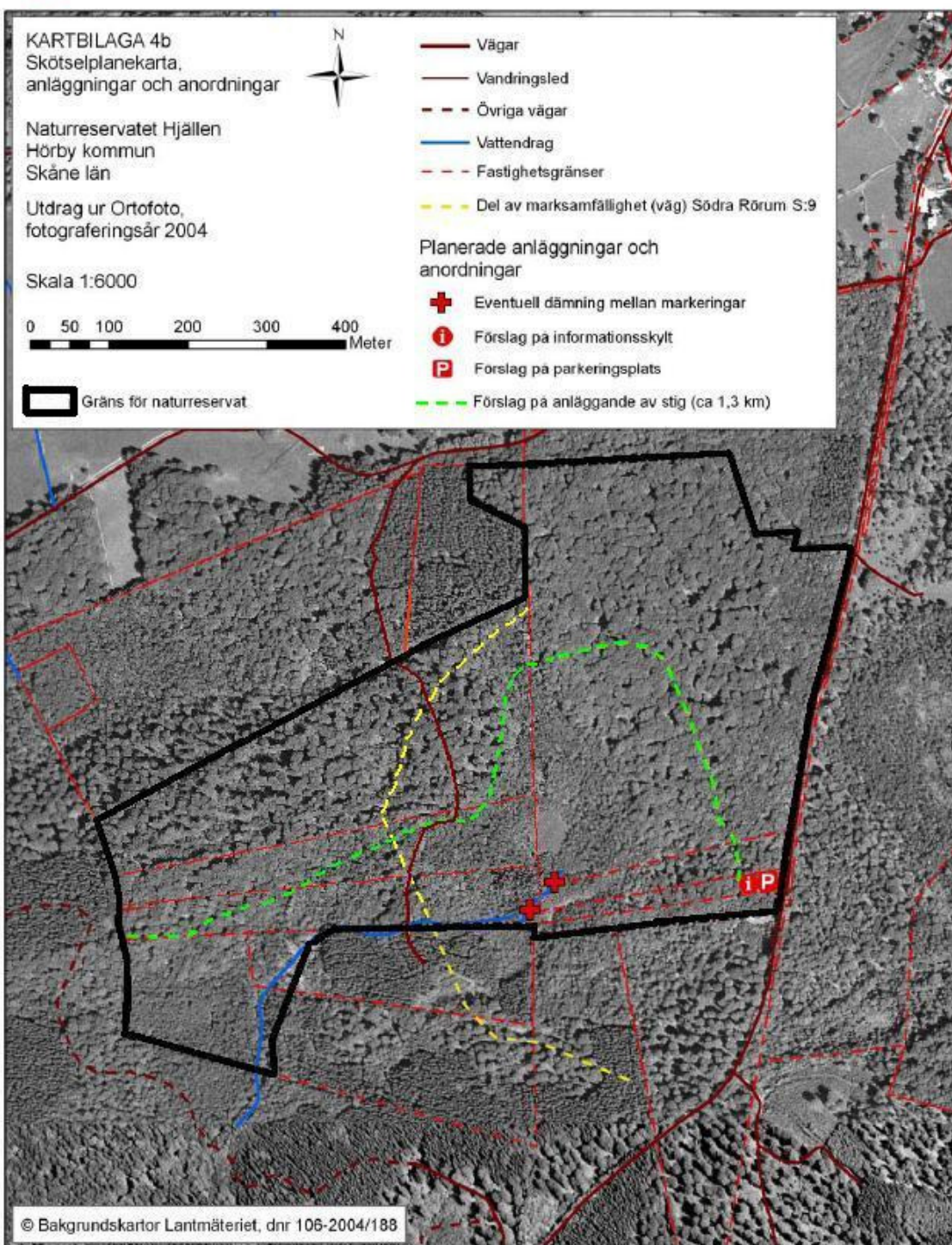
Gräns för naturreservat

- Vägar
- Vandringsled
- Övriga vägar
- Vattendrag
- Fastighetsgränser
- Del av marksamfällighet (väg) Södra Rörm S:9

Planerade anläggningar och
anordningar

- Eventuell dämning mellan markeringar
- Förslag på informationsskylt
- Förslag på parkeringsplats
- Förslag på anläggande av stig (ca 1,3 km)

© Bakgrundskartor Lantmäteriet, dnr 106-2004/188

I rapporten presenteras skötselplanen för naturreservatet Hjällen i Hörby kommun, Skåne län. En del i Länsstyrelsens verksamhet är att skydda värdefull natur genom att bilda naturreservat.

Skötselplanen innehåller syftet med naturreservatet, en beskrivning över området samt planerad markanvändning, mål och föreskrifter för fyra olika planeringsområden. Den innehåller även information om friluftsliv och turism, jakt och tillsyn.